

Zdělí-li čeledín něco po svém pánovi, jest povinnen zapraviti na poplatcích, neobnáší-li dědictví nebo odkaz více než 50 zl. r. m. roční renty na dobu života čeledínova nebo na určitou řadu let, nebo nepřesahuje-li kapitál 500 zl. r. m., 1 procento z obnosu zděděného nebo odkázaného a 25⁰/₀ přírážky (p. s. 106 B. b) a § 3 nař. čís. ze dne 8. července 1858 č. 102 ř. z.). Poplatek ten má se tím způsobem vyměřiti, že srazí-li se poplatek vyměřený z obnosu zděděného neb odkázaného, nikdy nesmí zbýti méně než 495 zl. (V. min. fin. ze dne 6. dubna 1854 č. 27412).

Četnictvo.

I. Pojem:

Četnictvo jest sjednocený, vojensky organisovaný sbor strážní, který jest zřízen k tomu, aby zachován byl veřejný řád, pokoj a bezpečnost a který tvoří část ozbrojené moci říšské.

II. Organisace:

Četnictvo rakouské podléhá ministru zemské obrany, uherské ministru honvédů a bosensko-hercegovský sbor říšskému ministru války. Mužstvo pro četnictvo vybírá se z vojska a obou zeměbran a skládá se ze štábních a vrchních důstojníků, strážmistrů, závodčích a četníků, kteřížto poslední mají hodnost desátníka. Jak v Rakousku tak i v Uhrách bdí nad řádným výkonem vojenské služby četnictva generál, jemuž přísluší titul »inspektora četnického«. Pro země na říšské radě zastoupené platí o četnictvu zákon ze dne 25. prosince 1894 č. 1 ř. z. z r. 1895. V sídle politického úřadu zemského každé země korunní nachází se jedno zemské četnické velitelství, jemuž velí vyšší důstojník štábní. Mužstvo zemského četnického velitelství roztrženo jest na jednotlivá oddělení, jimž jest velitelem vždy jeden důstojník. V sídle každého hejtmanství okresního nalézá se četnické okresní velitelství, které spravuje strážmistr, jemuž jest podřízeno několik velitelství hlídek četnických (2—16 mužů) a jednotlivé stráže. Celý stav četnictva pozůstává v Rakousku: z 1 generála, 162 štábních a vrchních důstojníků a 9335 mužův (část mužstva jest v Čechách a v Haliči na koních).

III. Úkoly četnictva:

1. Ve službě vnitřní: Četnictvo podřízeno jest ve příčině služby veřejné bezpečnosti politickým úřadům okresním a zemským.

Politický úřad okresní (hejtmanství), kterému podřízeny jsou hlídky četnické v okrese jeho ustanovené, pečuje o bezpečnost v okrese používá k tomu četnictva, kteréž vykonává službu bezpečnostní. Četnictvo má rozkazy úřadu politického, jemuž je podřízeno, bezvýminečně vykonávati. Velitel hlídky četnické má právo žádati, aby mu dán byl příkaz písemný. Soudcové a zastupitelstva státní mají právo přímo četnictvu vydati rozkazy, musí však o tom příslušné úřady politické vyrozuměti.

Úřadové civilní a vojenští jakož i úřady obecní mají požádati za asistenci četnickou úřad politický, a toliko, hrozí-li nebezpečí z prodlení, jest četnictvo povinno poskytnouti asistenci na pouhé požádání úřadů těchto. Ve městech se vlastním statutem a vlastní stráží bezpečnostní může se užití četnictva jen ve srozumění s úřadem městským.

Četníkovi službu konajícímu přísluší všechna práva stráže civilní a vojenské. Četník, kdykoli konaje službu proti někomu zakročí, užití má slov »Ve jménu zákona« v jazyku zemském, kteréhož vyzvání má každý ať stavu občanského ať stavu vojenského poslechnouti; ovšem může však

sobě každý potom vésti stížnost. Četník službu konající smí (§ 12 cit. zák. a § 65 inst. služ. pro čet.) užití zbraně v následujících třech případech:

a) v obraně nutné, aby odrazil útok násilný na jeho osobu namířený, nebo život jiných ohrožující;

b) aby přemohl odpor, směřující ku zmaření výkonu služebního;

c) aby zamezil útěk zločinců nebezpečných, nemůže-li je zadržeti jiným způsobem.

2. Při armádě v poli:

Při mobilisaci, jakož i v míru při velkých manévrech zřídí se zvláštní polní oddělení četnická, jimž přísluší vykonávati veškeru policii polní dle zvláštních pravidel.

IV. Způsobilost k četnictvu a povinnosti služebné:

Všechny osoby četnictva přísahají na řád vojenský a podléhají ve věcech trestních zákonům vojenským a předpisům disciplinárním, jakožto příslušníci aktivní zemské obrany. K četnictvu se přijímají jen občané rakouští, kteří odbyli vojenskou službu praseňní, nebo kteří jako náhradní záložníci vycvičení byli nebo povinnosti branné po případě služební úplně dosti učinili, kteří nejsou mladší 20 roků a starší 40 roků a jsou svobodní nebo bezdětní vdovci, tělesně způsobilí a úplně znalí jazyka zemského, jakož i čtení, psaní a počtů. Žádosti za přijetí podávají se u zemského velitelství četnického.

Při vstupu do četnictva musí se každý zavázati, že bude po 4 léta konati službu četnickou, načež složí přísahu služební a odbude si nejprve rok zkušební, po jehož uplynutí nebo i během jeho může býti propuštěn, nehodí-li se ke službě četnické. Rok tento se mu však počítá v dobu služební.

V. Výslužba:

Léta služební ve vojsku (zeměbraně) strávená počítají se do výslužby; každý rok u četnictva strávený počítá se za 16 měsíců, a kromě toho připočítá se 10 roků služebních při vyměřování výslužného, utrpěl-li četník beze své viny ve službě takový úraz tělesný, že se stal úplně ke službě neschopným. Důstojníci četniční a zástupci důstojniční, jich vdovy a sirotci obdrží výslužné, jaké ustanoveno jest pro osoby vojenské. Mužstvu, vdovám a sirotkům jeho dává se výslužné dle předpisů pro sluhy státní stavu občanského platných, leč četnický přídavek služební se vpočítá ve výslužné, dle kterého se pak výslužné vyměří; nárok na výslužné počíná teprve po čtvrtém roce služebním.

Výjimky připouštějí se ovšem, stal-li se četník následkem nezaviněného poranění ve službě úplně neschopným ku každému povolání, nebo jen ke službě četnické. V případě prvním obdrží celé výslužné, ve případě druhém obdrží pouze odbytné v obnosu tříměsíčního platu služby činné. Úmrtí kvartál vyplatí se rodině četníka zemřelého ve službě činné nebo na odpočinku jsoucího trojnásobným obnosem posledního platu měsíčního. Vdově a sirotkům po četníku, který zemřel při vykonávání služby beze své viny, dostane se zaopatření takového, které by obdržela, kdyby zemřelý byl sloužil po celých 40 roků.

VI. Povolení ku sňatku udílí velitelům nejvyšším císař, štábním a vrchním důstojníkům a mužstvu ministerstvo zemské obrany; mužstvu může udělití povolení ke sňatku i zemské velitelství četnické, bylo-li ve příčině té delegováno ministerstvem zemské obrany. Povolení ku sňatku se

udílí, aniž by žadatel musil vykáhati, že má zajištěný vedlejší příjem v určitém obnosu (t. zv. kauce svatební).

VII. Vystoupení důstojníků děje se dle předpisů vojenských; mužstvo může se propustiti:

1. V roce zkušebním, nebyl-li shledán muž způsobilým ke službě četnické;
2. po ukončení let služebních;
3. při neschopnosti vykonávati službu;
4. spáchal-li zločin nebo přečin, poddůstojník bývá zbaven důstojnosti vojenské;
5. pro nastalé poměry rodinné uvážení hodné;
6. byl-li snížen stav mužstva změnou organisace četnictva.

Činy trestné.

I. Pojem.

1. Všeobecný. Čin trestný v nejširším slova smyslu znamená zaviněné bezprávi. Toto bezprávi jeví se býti útokem na právní řád, státem stanovený, tedy na zájem nebo právní statek, státem chráněný, byť i předmětem bezprávi toho nebylo vždy určité právo subjektivní. Dle toho pak, jak se takovému bezprávi čelí dle platného práva, liší se bezprávi jakožto čin trestný civilní, jenž má v zápětí jen vznik závazků soukromoprávních (na př. závazku ku náhradě škody a j.) od bezprávi, jež jest činem trestným v užším slova smyslu to jest jednáním, které má v zápětí trest. Ale i tu zase, přihlížíme-li k různým druhům bezprávi trestného, užívá se výrazu »čin trestný« většinou jen k označení onoho bezprávi, jež ohroženo jest trestem veřejným, na který nalézá soud (čin trestný v nejužším, obyčejném smyslu).

2. V právu trestním. Činem trestným ve smyslu práva trestního rozumíme zaviněné, bezprávné jednání, kteréž dle státního zákona trestního ohroženo jest trestem veřejným. Pojem činu trestného může býti také zkrátka vymezen jako jednání dle trestního zákona veřejným trestem ohrožené. Která bezprávná jednání by měl zákonodárce za trestná prohlásiti, a při kterých by se měl spokojiti jen se zodpovědností soukromoprávní, jest otázkou úvah zákonodárných i politických, jež v různých dobách různé mají výsledky dle toho, jaký duch zákonodárství ovládá, jak se statky právní cení a jak utvářeny jsou poměry veřejné. Jednání, jež druhdy jako zločiny těžce se trestala, jsou dnes beztrestna (na př. kacířství; příkladem po dobu nejnovější jest zrušení zločinu rušení náboženství dle § 122 lit. c a lit. d odst. 2 tr. z.); naopak zase druhdy dovolená neb alespoň beztrestná jednání prohlašují se za trestná (viz osnovu nového tr. z. § 302, 307, 309 a j.). Poučný příklad o tom, jak mění se názory, podává jmenovitě naše (jakož i cizozemské) zákonodárství ve příčině lichvy.

Čin trestný jest předem bezprávné jednání, t. j. uskutečnění vůle, které působí změny ve světě vnějším, odporujíc právu objektivnímu, příkazu nebo zákazu zákona. Jednání bezprávné záleží buď v pozitivním činu nebo v opomenutí. Opomenutí však dle povahy věci může býti činem trestným jen tehdy, když osoba, které se čin má přičísti, byla povinna předsevzítí určitý čin pozitivní. Dle toho rozeznáváme činy trestné kommissivní a činy trestné omissivní. Při tom jest lhostejno, zakládá-li se povinnost ku pozitivnímu činu v předpisu zákona, nebo uložena-li povinnost dotčená subjektu právnímu jeho stavem, povo-